

| Chambre des Représentants           |                 | Kamer der Volksvertegenwoordigers |                                 |
|-------------------------------------|-----------------|-----------------------------------|---------------------------------|
| Session de 1939-1940                | N° 95           |                                   | Zittingsjaar 1939-1940          |
| N° 134 (S. E. 1939) : PROJET DE LOI | 24 JANVIER 1940 | 24 JANUARI 1940                   | WETSONTWERP N° 134 (B. Z. 1939) |

**PROJET DE LOI**  
sur l'Adoption.

**RAPPORT**

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION  
DE LA JUSTICE (1)  
PAR M. CARTON DE WIART

MESDAMES, MESSIEURS,

Le projet de loi sur l'adoption que la Chambre des Représentants avait voté le 2 juin 1938 a fait l'objet, au Sénat, d'un rapport déposé le 16 mai 1939, par M. Hanquet, au nom de la Commission de la Justice. Cette Commission a proposé plusieurs amendements au texte transmis par la Chambre des Représentants. Après une discussion qui eut lieu dans sa séance du 14 juin 1939, le Sénat a accueilli un certain nombre de ces amendements et le projet ainsi modifié revient, de ce chef, devant la Chambre.

Le Sénat a marqué son parfait accord avec la Chambre en ce qui concerne le but essentiel de ce projet qui est d'introduire dans le Code Civil l'adoption des enfants mineurs en tenant compte avant tout de l'intérêt de ceux-ci.

D'autre part, il s'est prononcé en faveur du maintien, dans le Code, du système de la Tutelle officieuse que le projet gouvernemental, auquel la Chambre s'était ralliée sur ce point, avait cru pouvoir faire disparaître de notre arsenal législatif en considérant ce système comme ayant perdu sa raison d'être, puisque, désormais, le mineur de tout âge pourra être adopté. Voici comment le rapport du Sénat s'exprime à ce sujet : « La tutelle officieuse a été prévue dans le code comme un stage, un régime moins favorable que l'adoption, mais conduisant

(1) La Commission, présidée par M. Mundeleer, est composée de MM. Carton de Wiart, Delwaide, De Schryver, De Winde, du Bus de Warnaffe, Huart, Kluyskens, Koelman, Maes. — Blume-Grégoire (Mme), Bohy, Brunet, Collard, Gruselin, Hossey, Craeybeekx. — Delaveleye, Devèze (M.), Van Glabbeke. — Romsée. — Lahaut.

**WETSONTWERP**  
op de Aanneming van een kind.

**VERSLAG**

NAMENS DE COMMISSIE  
VOOR DE JUSTITIE (1) UITGEBRACHT  
DOOR DEN H. CARTON DE WIART

MEVROUWEN, MIJNE HEEREN,

Over het wetsontwerp op de aanneming van een kind, goedgekeurd door de Kamer der Volksvertegenwoordigers, op 2 juni 1938, werd in den Senaat, op 16 Mei 1939, verslag uitgebracht door den heer Hanquet, namens de Commissie voor de Justitie. Deze Commissie stelde talrijke amendementen voor op den door de Kamer der Volksvertegenwoordigers overgemaakte tekst. Na een bespreking, in de vergadering van 15 juni 1939, aanvaardde de Senaat onderscheidene amendementen, zoodat het op nieuw gewijzigd ontwerp terugkomt vóór de Kamer.

De Senaat betuigde zich volledig akkoord met de Kamer wat het hoofddoel betreft van dit ontwerp, zijnde de invoering, in het Burgerlijk Wetboek, van de aanneming van minderjarige kinderen, allereerst, rekening houdend met de belangen van deze laatsten.

Anderzijds, sprak hij zich uit voor het behoud, in het Wetboek, van het stelsel der dienstwillige voogdij welke de Regeering, hierin gevolgd door de Kamer, meende te mogen verwijderen uit onze wetgeving, als hebbend, naar haar oordeel, geen reden meer van bestaan, daar, voortaan, de minderjarige van om 't even welken ouderdom kan worden aangenomen. Ziehier, hoe het verslag van den Senaat dienaangaande luidt : « De officieuse voogdij werd in het Wetboek voorzien als een proef en een minder gunstig regime van de aanne-

(1) De Commissie, voorgezeten door den H. Mundeleer, bestaat uit HH. Carton de Wiart, Delwaide, De Schryver, De Winde, du Bus de Warnaffe, Huart, Kluyskens, Koelman, Maes. — Blume-Grégoire (Mme), Bohy, Brunet, Collard, Gruselin, Hossey, Craeybeekx. — Delaveleye, Devèze (M.), Van Glabbeke. — Romsée. — Lahaut.

normalement à celle-ci. Il semble qu'au moment où l'adoption semble appelée à recevoir un grand développement, il y aurait inconvénient à priver les adoptants présomptifs de cette possibilité de vérifier eux-mêmes de plus près si l'assistance donnée à l'adopté développe entre ses tuteurs officieux et lui-même un attachement suffisant pour qu'ils s'unissent par les liens d'une parenté adoptive. »

Votre Commission ne voit pas d'objection à ce qu'il en soit ainsi. Elle approuve par conséquent cette modification au texte de la Chambre, les articles 361 à 370 du Code civil qui sont relatifs à la tutelle officieuse étant d'ailleurs adaptés dorénavant, dans leur texte, à la législation nouvelle sur l'adoption.

..

Cette question étant ainsi réglée, votre Commission a délibéré sur quelques dispositions du projet de loi qui avaient retenu l'attention particulière de l'autre assemblée ou qui ont fait de sa part l'objet de changements plus ou moins importants apportés au texte de la Chambre.

*A quel stade de la vie convient-il de fixer l'âge minimum auquel une personne pourra adopter ?* Le Code Civil, par son article 344, fixe actuellement cet âge à 50 ans. Le projet gouvernemental a estimé à bon droit que cet âge est trop élevé et qu'à le maintenir, la loi enlèverait à la réforme une grande partie des avantages qu'il est permis d'en attendre. Il a abaissé cette limite à 40 ans. C'est l'âge de la maturité et de la réflexion qui sont propres à la pleine compréhension des responsabilités d'ordre moral et matériel qu'exige un acte aussi grave. C'est à partir de cet âge que s'explique le mieux, soit pour un ménage, soit pour un homme ou une femme, le désir d'avoir auprès de soi, à défaut d'un enfant légitime, un jeune enfant adoptif que l'adoptant pourra voir grandir à ses côtés. C'est cet âge que la plupart des législations étrangères ont fixé. Néanmoins, la Commission de la Justice de la Chambre, à la majorité de ses membres, décida de faire descendre cette limite de 40 à 35 ans. Dans la séance de la Chambre du 1<sup>er</sup> juin 1938, ce problème fit l'objet d'un débat contradictoire. Votre rapporteur crut devoir insister en faveur de l'âge de 40 ans, en faisant valoir surtout qu'il est souhaitable que l'adoptant n'ait plus d'enfants après que l'acte d'adoption sera intervenu. Pourquoi le Code refuse-t-il la faculté d'adopter à quiconque a déjà une postérité, sinon pour éviter la présence au même foyer de plusieurs enfants que les liens du sang rendent étrangers les uns aux autres ? Dès lors, n'est-il pas illogique et imprudent de permettre l'adoption à des personnes dont l'âge relativement jeune favorise les chances de cette coexistence d'enfants ? Le législateur doit souhaiter qu'il y ait le moins de risque possible de voir confondre, — sous une même autorité familiale, — l'enfant adoptif et l'enfant légitime. M. Pholien, ministre de la Justice, appuya ces considérations. M. Hossey et M. Bohy leur oppo-

ning doch dat normaal tot dezelve leidt. Het blijkt dat op het oogenblik dat de aanneming schijnt geroepen om groote uitbreiding te nemen, er bezwaar zou aan verbonden zijn de vermoedelijke aannemende personen te berooven van deze mogelijkheid, persoonlijk van dichterbij na te gaan of de hulp, verleend aan den aangenomene, tusschen zijn officieuse voogden en hem zelf een voldoende gehechtheid tot stand brengt opdat zij zich zouden verbinden door de banden van een aangenomen verwantschap. »

Uw Commissie heeft geen bezwaar tegen zulke opvatting. Derhalve keurt zij deze wijziging aan den tekst van de Kamer goed, dewijl de artikelen 361 tot 370 van het Burgerlijk Wetboek, betreffende de dienstwillige voogdij, zich voortaan in hun bewoordingen, aanpassen aan de nieuwe wetgeving op de aanneming van een kind.

..

Na die kwestie aldus te hebben geregeld, behandelde uw Commissie een reeks andere bepalingen van het wetsontwerp, welke de bijzondere aandacht hadden gevestigd van de andere vergadering of die, door deze, min of meer belangrijk werden gewijzigd in den tekst van de Kamer.

*Op welken leeftijd dient de minimum-leeftijd gesteld, waarop een persoon een kind kan aannemen ?* Bij artikel 344 van het Burgerlijk Wetboek, wordt die leeftijd thans bepaald op 50 jaar. In het regeeringsontwerp wordt die leeftijd terecht als te hoog beschouwd, zoodat de wet, door hem te handhaven, de hervorming berooft van een groot deel der voordeelen welke men er mag van verwachten. Die grens werd er teruggebracht op 40 jaar. Op dien leeftijd, is men tot volle maturiteit gekomen en bezit men reeds het noodige oordeel om een volledig begrip te hebben van de verantwoordelijkheid van moreelen en materieelen aard, voor zulke gewichtige daad vereischt. Op dien leeftijd verklaart zich het best het verlangen, hetzij vanwege een gezin, hetzij vanwege een man of een vrouw, naast zich, bij gebrek aan een wettelijk kind, een aangenomen jong kind te bezitten, dat de aannemende persoon aan zijn zijde kan zien opgroeien. De meeste vreemde wetgevingen hebben dien leeftijd aangenomen. Niettemin, heeft de Commissie voor de Justitie van de Kamer, bij de meerderheid harer leden, besloten die leeftijdsgrens van 40 op 35 jaar terug te brengen. Op 1 Juni 1938, werd dit vraagstuk in de Kamer behandeld. Uw verslaggever meende te moeten aandringen op den leeftijd van 40 jaar, daar het vooral wenschelijk is dat de aannemende persoon geen eigen kinderen meer zou hebben, na een kind te hebben aangenomen. Waarom ontzegt het Wetboek de bevoegdheid tot aanneming van een kind aan wie reeds nakomelingen heeft, zoo het niet is om de aanwezigheid, in een zelfde gezin, te verhinderen van verschillende kinderen die door de banden van het bloed vreemd aan elkander zijn ? Is het, derhalve, niet onlogisch en onvoorzichtig, de aanneming van een kind toe te laten aan personen die nog betrekkelijk jong genoeg zijn om zulk sacramentestaan van kinderen mogelijk te maken ? De wet-

sèrent des motifs déduits de l'intérêt de l'adopté: « Il faut, disait M. Bohy, que l'adoptant soit le plus possible, non seulement au moment même de l'adoption, mais aussi pendant tout le temps où le jeune homme ne sera pas encore à même de se diriger seul dans la vie, encore en possession de toutes les facultés intellectuelles et physiques nécessaires pour qu'il soit un aide et un guide efficace pour l'adopté. »

Appelée à statuer, la Chambre, par assis et levés, se prononça en faveur de l'âge de 35 ans.

Au Sénat, la Commission de la Justice revint sur la question. Elle estima que l'âge de 40 ans était plus conforme à l'intérêt convergent de l'adoptant et de l'adopté. Mais cette fois, par un singulier retour des choses, ce fut le Ministre de la Justice, — le titulaire de ce département ayant changé dans l'intervalle, — qui se prononça en sens opposé. M. Janson invoqua des cas particuliers: « Une femme respectable, déclara-t-il, s'est notamment adressée à moi en me disant qu'il est dur, lorsqu'on sait que l'on ne pourra plus avoir d'enfants, pour l'une ou l'autre raison, de devoir attendre jusqu'à 40 ans pour pouvoir adopter un enfant. » L'honorable Ministre indiquait d'ailleurs lui-même une solution à ce problème d'ordre sentimental, en rappelant que la tutelle officieuse, — que le texte du Sénat a rétabli dans le projet, — permet d'attendre que cet âge de 40 ans soit révolu. Quoi qu'il en soit, le Sénat, comme l'avait fait la Chambre, se prononça pour l'âge de 35 ans. Dans ces conditions, faut-il rouvrir à nouveau cette controverse? Votre Commission de la Justice ne l'a pas pensé. Son rapporteur entend toutefois, pour les motifs qu'il a fait valoir précédemment, réserver formellement son opinion personnelle qui demeure acquise à l'âge de 40 ans. *Victrix causa diis placuit, sed victa Catoni.*

..

Un problème d'une nature non moins délicate se présente devant la Chambre à la suite d'une modification que le Sénat a apportée au texte du projet de loi et en vertu de laquelle l'article 347, 2<sup>e</sup> alinéa, serait désormais rédigé comme suit: « Le nom de l'adoptant peut également, par l'acte même de l'adoption et du consentement des parties, être conféré purement et simplement à l'adopté, sans être ajouté à son nom propre ».

Rappelons tout d'abord le système que la Chambre, de l'avis de sa Commission de la Justice, et conformément au projet gouvernemental, avait arrêté au sujet du nom de l'adopté.

gever moet zooveel mogelijk betrachten om te voorkomen dat — onder een zelfde familiegezag — het aangenomen kind en het wettelijk kind worden verenigd. Die overwegingen vonden steun bij den heer Pholien, minister van Justitie. De heer Hossey en de heer Bohy deden beroep op het belang van den aangenomene: « Het is noodig, zegde de heer Bohy, dat de aannemende zooveel mogelijk, niet alleen op het oogenblik van de aanneming zelf, doch ook tijdens gansch den duur dat de jongeling nog niet bij machte zal zijn alleen door het leven te gaan, nog in het bezit zij van al zijn intellectuele en lichamelijke vermogens, noodig om voor den aangenomene een werkelijken steun en voorlichter te zijn. »

Bij zitten en opstaan, sprak de Kamer zich uit ten voordeele van den leeftijd van 35 jaar.

In den Senaat, kwam de Commissie voor de Justitie op deze kwestie terug. Er werd geoordeeld, dat de leeftijd van 40 jaar meer overeenstemde met het samenkomend belang van den aannemenden persoon en van het aangenomen kind. Doch ditmaal, door een eigenaardige ommekeer van de dingen, was het de Minister van Justitie — nieuw titularis van dit departement — die een tegenovergesteld standpunt verdedigde. De heer Janson haalde bijzondere gevallen aan, « een achtenswaardige vrouw, zoo verklaarde hij, heeft zich namelijk tot hem gericht en hem verklaard, dat het hard is, wanneer men weet dat men, om de een of andere reden, geen kinderen meer zal kunnen hebben, tot veertig jaar te moeten wachten om een kind te mogen aannemen ».

De achtbare Minister wees, trouwens, zelf een oplossing aan voor dit vraagstuk van sentimenteelen aard, door er aan te herinneren dat de dienstwillige voorgedij — welke de tekst van den Senaat in het ontwerp hersteld heeft — toelaat te wachten totdat deze leeftijd van 40 jaar bereikt is. Hoe dit ook zij, de Senaat sprak zich uit, zooals ook de Kamer gedaan had, voor den leeftijd van 35 jaar.

Moet, in deze omstandigheden, deze twistvraag opnieuw geopend worden? Uw Commissie voor de Justitie heeft gemeend van neen. Haar verslaggever maakt evenwel uitdrukkelijk voorbehoud wat zijn persoonlijke meening betreft die, om de redenen welke hij vroeger heeft doen gelden, nog steeds pleit voor den leeftijd van 40 jaar. *Victrix causa diis placuit, sed victa Catoni.*

..

Een vraagstuk van even kieschen aard komt voor de Kamer, ingevolge een wijziging door den Senaat aangebracht aan den tekst van het wetsontwerp, zoodat artikel 347, 2<sup>de</sup> alinea, voortaan als volgt zou luiden: « De naam van den aannemenden persoon kan eveneens door de akte van aanneming zelf en met de toestemming van de partijen gewoonweg worden gegeven aan het aangenomen kind, zonder dat die naam aan zijn eigen naam toegevoegd wordt. »

Herinneren wij eerst aan het stelsel dat de Kamer, op advies van haar Commissie voor de Justitie en overeenkomstig met het regeeringsontwerp, aangenomen had betreffende den naam van het aangenomen kind.

On sait qu'actuellement, le Code civil stipule, dans son article 347: « L'adoption conférera le nom de l'adoptant à l'adopté, en l'ajoutant au nom propre de ce dernier. » Reprenant cette stipulation, le projet disposait toutefois que si l'adoptant et l'adopté ont le même nom, l'adopté ne devra pas doubler son nom. « Des applications de l'article 347 du Code civil ont montré, disait l'Exposé des motifs, que cette répétition d'un même vocable patronymique est une redondance à éviter. » Une seconde modification, en vertu de laquelle l'enfant naturel non reconnu pourrait prendre, du consentement des parties, le seul nom de l'adoptant, s'appuyait sur cette raison qu'il faut effacer le souvenir de la naissance irrégulière de l'enfant et encourager son adoption.

Un tel système avait paru sage à la Chambre. Il ne viole aucun droit. Il est généreux et équitable envers l'enfant.

Comment la Commission de la Justice du Sénat justifie-t-elle l'importante innovation qu'elle a faite sienne et qui autoriserait le choix entre le doublement du nom et la substitution du nom de l'adoptant à celui de l'adopté? Nous n'avons trouvé dans le rapport de M. Hanquet, si substantiel lorsqu'il s'agit des autres effets de l'adoption, aucun argument plausible en faveur d'un tel amendement. Le rapport se borne à signaler que certaines législations étrangères autorisent cette option et qu'une proposition de loi déposée en 1932 au Sénat français — et qui n'a eu d'ailleurs aucune suite — préconise pareille nouveauté. Il ajoute: « La règle actuelle du Code s'explique surtout parce que l'adoption n'intervenait qu'après 21 ans et à un âge où l'adopté depuis plus de 21 ans portait à l'école, à l'atelier, au bureau, un nom qu'on ne pouvait lui retirer sans inconvénient. Le motif n'est plus aussi sérieux lorsqu'il s'agit d'adopter des enfants en bas-âge ».

A retenir pareil argument, il ne faudrait en tout cas accepter la substitution du nom que dans des hypothèses exceptionnelles. Le projet de la Chambre l'admettait déjà, et à bon droit, pour l'enfant naturel en faveur de qui le législateur peut invoquer la réponse que Bonaparte faisait à Tronchet au Conseil d'Etat, à propos de l'adoption des bâtards: « Ne serait-il pas heureux que l'injustice d'un homme qui, par ses dérèglements, a fait naître un enfant dans la honte, pût être réparée sans que les mœurs fussent blessées? » On comprendrait même, à la rigueur, que la substitution du nom fut permise en faveur d'enfants abandonnés ou orphelins de père ou de mère, qui ayant longtemps vécu, pendant ou après leur minorité, au foyer de l'adoptant, se trouvent être de ce fait moins connus sous la désignation de leur état civil que sous le nom de ceux qui les ont élevés et auprès desquels ils ont tenu depuis longtemps la place de l'enfant légitime absent.

Men weet dat het Burgerlijk Wetboek, in zijn artikel 347, thans bepaalt: « Door de aanneming bekomt het aangenomen kind den naam van den aannemenden persoon; deze naam wordt aan den eigen naam van het kind toegevoegd. » Het ontwerp nam deze bepaling over, doch bepaalde evenwel, dat, indien de aannemende persoon en het aangenomen kind denzelfden naam hebben, het aangenomen kind dien naam geen tweede maal zal dienen te voeren. « De verdubbeling van den naam waartoe artikel 347 van het Burgerlijk Wetboek aanleiding geeft, aldus de Memorie van Toelichting, is nutteloos, en uit de toepassing is gebleken dat zij best vermeden wordt. » Een tweede wijziging, krachtens welke het natuurlijk, niet erkende kind, met de toestemming van de partijen, alleen den naam van den aannemenden persoon zal kunnen voeren, is gegrond op deze reden, dat de herinnering aan de onregelmatige geboorte van het kind moet uitgewischt worden en zijn aanneming moet worden aangemoedigd.

Dergelijk stelsel was aan de Kamer wijs gebleken. Het krenkt geen enkel recht en het is, ten opzichte van het kind, edelmoedig en billijk.

Hoe rechtvaardigt de Commissie voor de Justitie van den Senaat deze belangrijke nieuwigheid welke zij ingevoerd heeft, en waarbij zij de keus zou laten tusschen de verdubbeling van den naam en de vervanging van den naam van het aangenomen kind door dezen van den aannemenden persoon? Wij hebben in het verslag van den heer Hanquet, dat zoo volledig is waar het geldt de andere gevolgen van de aanneming van een kind, geen enkel afdoend argument gevonden, dat pleit voor dergelijke wijziging. Het verslag beperkt er zich toe, er op te wijzen dat zekere vreemde wetgevingen deze keus toelaten en dat, een in 1932 in den Franschen Senaat ingediend wetsvoorstel, — waaraan trouwens geen gevolg werd gegeven, — dergelijke nieuwigheid voorstaat. Het voegt er aan toe: « De regel van het Wetboek is vooral verklaarbaar door het feit dat de aanneming slechts geschiedde na de 21 jaar en op een leeftijd dat de aangenomene sedert meer dan 21 jaar op school, op de werkplaats, op het kantoor, een naam droeg dien men hem niet zonder bezwaar kon ontnemen. De reden is niet meer zoo ernstig, wanneer het kinderen op jongen leeftijd betreft. »

Indien men dergelijk argument aanneemt, dan zou men de vervanging van naam slechts mogen aanvaarden in uitzonderlijke gevallen. Het ontwerp van de Kamer nam dit reeds, en terecht, aan voor het natuurlijk kind, te wiens gunste de wetgever kan inroepen het antwoord dat Bonaparte aan Tronchet gaf, in den Conseil d'Etat, betreffende de aanneming van de bastaards: « Zou het niet gelukkig zijn dat het onrecht van een man die in zijn uitspattingen een kind in de schande heeft doen geboren worden, kon hersteld worden, zonder schade voor de goede zeden? » Men zou zelf desnoods kunnen verstaan dat de vervanging van naam toegelaten wordt ten voordeele van verlaten kinderen, of van vaderlooze of moederlooze weezen die langen tijd, tijdens of na hun minderjarigheid, in het gezin van den aannemenden persoon hebben geleefd en die, deswege, minder gekend zijn onder de aanwijzing van hun eigen burgerlijken stand, dan onder den naam van degenen welke ze hebben opgevoed

Mais le texte du Sénat ne distingue pas. Pour tout adopté, quel que soit son âge, quelles que soient ses conditions de famille, la substitution de nom pourra se faire, par l'acte même de l'adoption, moyennant le consentement des parties. Comment ce consentement sera-t-il établi, si l'adopté est mineur? Devenu majeur, l'adopté pourra-t-il revenir sur un consentement donné par son représentant légal et revendiquer le nom de sa famille naturelle? Rien n'est prévu à ce sujet.

Désireuse de ne pas retarder l'entrée en vigueur d'une réforme qui est attendue par beaucoup de braves gens et qui est de nature à servir les intérêts moraux et matériels de nombreux enfants, la majorité des membres de votre Commission a jugé ne pas devoir s'arrêter à cette question. Celle-ci ne lui paraît pas assez importante pour provoquer un renvoi du projet au Sénat. Si, à l'expérience, cette disposition, — ou d'autres, — devaient faire naître des abus sérieux, il appartiendrait au législateur de remettre la réforme sur le métier.

Cependant d'autres membres de votre Commission, — et votre rapporteur est du nombre, — considèrent cette modification introduite par le Sénat comme fâcheuse, aussi bien en droit qu'en fait.

En droit, le nom appartient à tous ceux qui le portent et il ne peut être indifférent aux membres d'une famille que leur nom soit attribué à une personne qui est tout à fait étrangère à cette famille. Si la protection du nom patronymique a été primitivement admise dans l'intérêt familial, elle touche aussi à l'ordre public et aux principes qui régissent l'état civil. C'est pourquoi le Code pénal punit quiconque aura publiquement pris un nom qui ne lui appartient pas. Si ce délit requiert l'intention chez l'agent de dissimuler son identité, l'infraction existe cependant indépendamment de toute intention de nuire et quel que soit le mobile auquel l'agent a obéi. Dans des cas exceptionnels où la substitution de nom se justifie par des motifs sérieux, la loi du 11 Germinal An XI permet toujours au Roi, moyennant les garanties qu'elle prévoit, d'autoriser un changement de nom patronymique. Encore ce droit, qui n'appartient qu'au Roi, n'est-il pas absolu. L'arrêté royal qui autorise un changement de nom n'a son exécution qu'après la révolution d'une année, à compter du jour de son insertion au *Moniteur Belge*. Pendant le cours de cette année, tout ayant-droit est admis à présenter requête pour obtenir la révocation de l'arrêté. La loi a reconnu de la sorte qu'un nom patronymique n'est pas un bien sans maître, à la discrétion de l'Etat. Le texte voté par le Sénat ne comporte même pas, de la part de ceux qui ont droit au nom dont un particulier aurait disposé en faveur d'un tiers, la faculté d'un recours ou d'une opposition.

en bij wie zij sedert lang de plaats hebben ingenomen van het afwezig wettig kind.

Maar de tekst van den Senaat maakt geen onderscheid. Voor elk aangenomen kind, welke ook zijn leeftijd en zijn familiale toestand zij, zal de naamwisseling mogen plaats hebben door de akte van aanneming zelf en met de toestemming van de partijen. Hoe zal men deze toestemming vaststellen, indien het aangenomen kind minderjarig is? Zal het aangenomen kind, eenmaal meerderjarig geworden, kunnen terugkomen op een toestemming verleend door zijn wettelijken vertegenwoordiger en den naam opeischen van zijn natuurlijke familie? Niets is daaromtrent voorzien.

Uw Commissie die geenszins verlangt het van kracht worden te vertragen van een hervorming waarnaar door veel brave lieden wordt uitgezien, en die van aard is de moreele en materiele belangen van talrijke kinderen te dienen, was, voor de meerderheid harer leden, van oordeel niet te moeten stil staan bij dit vraagstuk. Het blijkt haar niet belangwekkend genoeg om een verzending naar den Senaat te moeten verwekken. Indien, bij de ondervinding, deze bepaling, of andere, aanleiding moesten geven tot ernstige misbruiken, dan zou de wetgever de hervorming opnieuw onder handen dienen te nemen.

Andere leden van uw Commissie — waaronder ook uw verslaggever — beschouwen evenwel deze wijziging door den Senaat aangebracht, als af te keuren, zoo in rechte als in feite.

In rechte, behoort de naam aan al degenen welke hem dragen en het kan voor de leden eener familie niet onverschillig zijn, dat hun naam wordt toegekend aan iemand die heelemaal vreemd is aan deze familie. Indien de bescherming van den familienaam aanvankelijk werd aanvaard in het belang der familie zelf, is het een feit dat zij ook verband houdt met de openbare orde en met de beginselen die ten grondslag liggen aan den burgerlijken stand. Om die reden, is het, dat het Strafwetboek al degenen straft, die, in het openbaar, een naam aannemen, die hun niet toebehoort. Indien dit misdrijf bij den dader het inzicht vereischt zijn identiteit te verduiken, bestaat evenwel het misdrijf buiten elk inzicht schade te berokkenen en welke ook de beweegreden zij, waaraan de dader heeft gehoorzaamd. In uitzonderlijke gevallen, waarin de naamverwisseling om ernstige redenen wordt gebillijkt, laat de wet van 11 Germinal An XI den Koning steeds toe, mits de door haar voorziene waarborgen, machtiging te verleen tot de verandering van een familienaam. Nog is dit recht, dat alleen den Koning behoort, geenszins van absoluten aard. Het Koninklijk besluit dat een naamverandering toelaat, is slechts uitvoerbaar na het verstrijken van een vol jaar, te rekenen van af den dag dat het in het *Belgisch Staatsblad* is verschenen. Gedurende dat jaar, is ieder rechthebbende toegelaten om een verzoekschrift in te dienen om de intrekking van het Besluit te bekomen. Alzoo heeft de wet erkend dat een familienaam niet een onbeheerd goed is, waarover de Staat vrij mag beschikken. De tekst welke de Senaat heeft aangenomen voorziet zelfs niet, voor degenen die recht hebben op den naam waarover een particulier persoon zou hebben beschikt ten voordeele van een derde, het vermogen van eenig verhaal of verzet.

En fait, il est à craindre que la faculté ainsi offerte à toute personne belge ou étrangère, de substituer, par le moyen de l'adoption, un nom à un autre, n'encourage des calculs en vue d'attribuer à un tiers un nom qui peut représenter une valeur d'ordre social, industriel ou commercial reconnue. La cupidité, la vanité et même le chantage pourront trouver leur compte à de telles combinaisons.

Plusieurs membres de la Commission se sont donc réservé formellement le droit de défendre un amendement qui rétablirait, à l'article 347, le texte du projet gouvernemental, tel que la Chambre l'avait voté.

Le problème étant ainsi posé, il appartiendra à la Chambre de statuer.

\* \*

Nous ne croyons pas devoir nous arrêter longuement aux autres modifications que le Sénat a apportées au projet.

A l'article 349, le texte de la Chambre disait : « La reconnaissance ou la légitimation d'un enfant naturel, faite postérieurement à l'homologation de l'adoption de cet enfant, laisse subsister cette dernière avec tous ses effets ».

Le Sénat a amendé comme suit : « La reconnaissance ou la légitimation d'un enfant naturel *faite par un tiers* ». Nous n'avons pas trouvé dans le rapport ou dans la discussion du Sénat, la justification de cet amendement. En tout cas, nous ne croyons pas qu'on puisse déduire de cette modification la conséquence paradoxale que la reconnaissance de l'adopté, si elle est faite par l'adoptant, après l'adoption, viendrait à faire cesser les effets de celle-ci.

A l'article 355, un autre amendement, plus heureux, ajoute au texte voté par la Chambre une disposition aux termes de laquelle le tribunal, avant l'homologation, devra entendre ou tout au moins convoquer « l'époux divorcé ou séparé de corps, non chargé de l'exercice du droit de garde », ainsi que les parents mêmes de l'adopté majeur. Il fallait empêcher que l'époux, seul chargé du droit de garde et consentant à l'adoption, arrivât par ce moyen détourné à provoquer dans le fait une véritable déchéance de l'autorité paternelle.

Enfin, la Commission du Sénat avait proposé d'insérer dans le projet une disposition d'ordre fiscal, reprise de l'article 22 de la loi française du 16 avril 1930. Ce nouvel article aurait été rédigé ainsi : « Les droits de mutation exigibles sur les transmissions à titre gratuit entre l'adoptant et l'adopté, sont liquidés et perçus sans tenir compte du lien de parenté résultant de l'adoption. Cette disposition n'est pas applicable aux transmissions effectuées en faveur : 1° d'enfants issus d'un premier mariage; 2° d'orphelins d'un père mort pour la Belgique; 3° d'adoptés qui, dans leur minorité, et pendant six ans au moins, auront reçus de l'adoptant des secours et des soins non interrompus ».

In feite, dient gevreesd, dat de bevoegdheid, aldus aangeboden aan ieder Belgischen of vreemden persoon, door middel van de aanneming, een naam in de plaats te stellen van een anderen, aanleiding zou geven tot berekeningen, met het oog aan een derde een naam toe te kennen, die een erkende waarde op sociaal, nijverheids of handelsgebied kan vertegenwoordigen. De hebzucht, de ijdelheid en zelfs chantage zullen bij dergelijke berekeningen voordeel vinden.

Verscheidene leden van de Commissie hebben zich dus, uitdrukkelijk, het recht voorbehouden een amendement te verdedigen, waarbij, in artikel 347, den tekst van het regeeringsontwerp zou worden hersteld, zooals de Kamer dien had goedgekeurd.

Nu het vraagstuk aldus gesteld is, behoort het aan de Kamer een oplossing te geven.

\* \*

Wij meenen niet lang te moeten stilstaan bij de andere wijzigingen welke de Senaat aan het ontwerp heeft aangebracht.

Bij artikel 349, bepaalde de tekst van de Kamer : « De erkenning of de wettiging van een natuurlijk kind, die na de bekrachtiging van de aanneming van dit kind geschied is, laat die aanneming met al haar gevolgen bestaan ».

De Senaat bracht de volgende wijziging aan : « De erkenning of de wettiging van een natuurlijk kind, *gedaan door een derde*. » In het verslag of in de bespreking van den Senaat, hebben wij de verantwoording van dit amendement niet gevonden. In elk geval, meenen wij niet dat men uit deze wijziging de tegenstrijdige gevolgtrekking kan maken, dat de erkenning van het aangenomen kind, indien deze door den aannemenden persoon wordt gedaan, na de aanneming, de gevolgen van deze zou doen ophouden.

Bij artikel 355, voegt een ander, gelukkiger amendement, aan den door de Kamer aangenomen tekst, een bepaling toe, naar luid waarvan de rechtbank vóór de bekrachtiging, « den uit den echt of van tafel en bed gescheiden echtgenoot die niet is belast met het recht van bewaring » moet hooren of althans dagvaarden, alsmede de ouders, zelfs van den meerderjarigen aangenomene. Er moest worden verhinderd dat de echtgenoot, die alleen is belast met het recht van bewaring en die in de aanneming toestemt, door dit slinksch middel in deze daad een ware ontzetting van de ouderlijke macht zou kunnen teweegbrengen.

Ten slotte, stelde de Commissie van den Senaat voor in het ontwerp een bepaling van fiskalen aard in te lassen, overgenomen uit artikel 22 van de Fransche wet van 16 April 1930. Dit nieuw artikel zou moeten luiden : « De mutatierechten vorderbaar op de overdrachten ten kosteloozen titel tusschen den aannemenden persoon en het aangenomen kind, worden vereffend en geïnd zonder rekening te houden met de verwantschap voortvloeiend uit de aanneming. Deze bepaling is niet toepasselijk op de overdrachten gedaan ten bate : 1° van kinderen gesproten uit een eerste huwelijk; 2° van weezen van een voor België gesneuvelden vader; 3° van aangenomen kin-

Inspirée par le souci de prévenir des fraudes ou des collusions qui tendraient à soustraire un patrimoine aux rigueurs de l'échelle des droits successoraux, défendue par M. Rolin, combattue par M. Buisseret et par le Ministre de la Justice, cette disposition d'ordre fiscal n'a pas été acceptée par le Sénat. Elle comporte des preuves qui peuvent être difficiles à fournir. D'autre part, elle n'a pas paru à sa place dans une législation d'un caractère civil. Le Ministre de la Justice a ajouté : « Si des abus se produisent, soyez tranquilles, le fisc réagira et le Ministre des Finances de l'époque saura intervenir ».

\*  
\*\*

Les considérations que nous venons d'esquisser appelleront l'attention de la Chambre et aussi celle du pouvoir judiciaire sur les ombres que projettera sans doute la réforme que nous allons introduire dans le Code. Ne nous dissimulons pas qu'à côté des bienfaits très précieux qu'apportera cette réforme, celle-ci pourrait donner naissance à de très sérieux inconvénients. M. H. Rolin a dit au Sénat que « des abus effroyables avaient déjà signalé l'adoption d'enfants mineurs, notamment en France et en Angleterre. Dans ce dernier pays, ajoutait-il, il y a un véritable trafic d'enfants mineurs, dans un but inavouable ». Rencontrant à son tour l'amendement de la Commission de la Justice, qui visait la perception des droits de mutation exigibles sur les transmissions à titre gratuit entre l'adoptant et l'adopté, M. Janson, Ministre de la Justice, reconnaissait à son tour : « Il y a eu des abus en France et ces abus ont même pris un caractère scandaleux, parce que certains citoyens ont adopté non pas des jeunes gens, mais des femmes, pour des raisons qui n'avaient rien de commun avec le sentiment de la paternité ».

C'est précisément le souci de prévenir, dans toute la mesure du possible, la naissance de pareils abus qui avait déterminé la Chambre à introduire dans le projet gouvernemental la disposition inscrite à l'alinéa 3 de l'article 355 du texte qui nous est actuellement soumis, et qui impose au tribunal l'obligation de vérifier si la personne qui se propose d'adopter jouit d'une bonne réputation et si les autres conditions requises par la loi sont remplies.

Nous ne pouvons que renvoyer aux observations développées à ce sujet tant dans notre premier rapport qu'à la séance de la Chambre du 1<sup>er</sup> juin 1938. Elles prendraient une valeur accrue si la Chambre estimait devoir se rallier au texte du Sénat, qui permet la substitution pure et simple du nom de l'adoptant à celui de l'adopté. Jamais l'homologation de l'adoption par le tribunal ne pourra être considérée comme une simple formalité. Rien ne serait plus contraire à la volonté du législateur. Autant il est

deren die, tijdens hun minderjarigheid en gedurende minstens zes jaar, van den aannemenden persoon ononderbroken hulp en zorgen hebben ontvangen. »

Er om bezorgd om bedrog of geheime afspraken te voorkomen, welke er toe zouden strekken een vermogen aan de toepassing van de schaal der successierechten te onttrekken, welke werd verdedigd door den heer Rolin en bestreden door den heer Buisseret en door den Minister van Justitie, werd deze bepaling van fiskalen aard niet door den Senaat aanvaard. Zij gaat gepaard met bewijzen welke moeilijk te leveren zijn. Anderzijds, leek zij niet op haar plaats in een wet van burgerlijken aard. De Minister van Justitie voegde er aan toe : « Weest gerust, indien zich misbruiken voordoen, zal de fiscus optreden en zal de Minister van Financiën op dit tijdstip ingrijpen. »

\*  
\*\*

De hierboven aangevoerde bedenkingen zullen de aandacht van de Kamer en ook deze van de rechtsmacht vestigen op de schaduwzijden van de hervorming welke wij op het punt zijn in het Wetboek op te nemen. Wij ontveinzen ons niet dat, benevens de uiterst kostbare voordeelen welke aan deze hervorming vastzitten, deze aanleiding zou kunnen geven tot zeer ernstige bezwaren. De heer H. Rolin heeft in den Senaat gezegd « dat reeds schromelijke misbruiken gepaard gingen met de aanneming van minderjarige kinderen, inzonderheid in Frankrijk en in Engeland. In dit laatste land, zoo ging hij voort, wordt een ware handel in minderjarige kinderen gedreven met een niet te bekennen doel ». De heer Janson, minister van Justitie, besprak op zijn beurt het amendement van de Commissie voor de Justitie, hetwelk betrekking had op de inning van mutatierechten vorderbaar op de overdrachten ten kosteloozen titel, tusschen den aannemenden persoon en het aangenomen kind en gaf, zijnerzijds, toe « dat er misbruiken in Frankrijk werden vastgesteld en dat deze misbruiken zelfs tot een schandaal zijn uitgegroeid, omdat sommigen geen jongelieden, maar vrouwen hadden aangenomen om redenen welke niets te maken hadden met gevoelens van het vaderschap ».

Het is juist met de bekommernis om, in al de mate van het mogelijke, het ontstaan van dergelijke misbruiken te voorkomen, dat de Kamer in het Regeeringsontwerp de bepaling had ingelascht, welke voorkomt in artikel 355, derde lid, van den tekst welke ons thans wordt voorgelegd en welke aan de rechtbank de verplichting oplegt om na te gaan of de persoon die voornemens is een kind aan te nemen, een goede faam geniet en of de andere bij de wet vereischte voorwaarden zijn vervuld.

Wij kunnen slechts verwijzen naar de opmerkingen welke in dit verband werden gemaakt, zoowel in ons eerste verslag evenals in de vergadering van de Kamer, op 1 Juni 1938. Zij zouden nog meer waarde verkrijgen, indien de Kamer van oordeel was den tekst van den Senaat te moeten bijtrekken, welke toelaat den naam van het aangenomen kind eenvoudig door dezen van den aannemenden persoon te vervangen. De bekrachtiging van de aanneming door de rechtbank zal nooit als een eenvoudige formaliteit kunnen

désirable que la réforme porte ses fruits bienfaisants en ouvrant à de jeunes êtres des perspectives de bonheur ou de sécurité dans la vie, autant il importe qu'elle ne soit pas détournée de son véritable but pour favoriser des intérêts ou des calculs inavouables, tels que le désir de frauder le fisc, de léser des héritiers naturels ou de faire marché d'un nom familial.

Le principe qui domine toute la matière est inscrit à l'article 343 : « L'adoption est permise lorsqu'elle est fondée sur de justes motifs et si elle présente des avantages pour l'adopté ». Il appartiendra donc aux tribunaux et aux parquets, auxquels le législateur fait pleine confiance, d'exercer toute leur vigilance consciencieuse dans la mise en vigueur de cette législation nouvelle sur l'adoption qui leur laisse le plus large pouvoir d'appréciation.

C'est sous le bénéfice de ces remarques et de ces réserves que votre Commission a l'honneur de vous proposer l'adoption du projet qui nous est renvoyé par le Sénat.

*Le Rapporteur,*

H. CARTON de WIART.

*Le Président,*

L. MUNDELEER.

worden beschouwd. Niets zou meer indruischen tegen de bedoeling van den wetgever. Hoezeer het te wenschen is dat de hervorming vruchten zou afwerpen, door voor jonge wezens een tijdperk van geluk en veiligheid in het leven te ontsluiten, evenzeer is het noodig dat zij niet wordt afgeleid van haar werkelijk doel om belangen of niet te bekennen berekeningen in de hand te werken, zooals het inzicht den fiscus te bedriegen, aan de natuurlijke erfgenamen schade te berokkenen of een familienaam te verschacheren.

Het beginsel dat dit alles beheerscht, werd in artikel 343 geboekstaafd : « Aanneming is toegelaten, wanneer zij gegrond is op billijke redenen en zij voor het aangenomen kind voordeelen oplevert. » De Rechtbanken en de Parketten, waarin de wetgever volle vertrouwen stelt, hebben dus als plicht met de meeste nauwgezetheid deze nieuwe wet op de aanneming toe te passen, welke hun de ruimste mate van beoordeeling overlaat.

Onder het voorbehoud van deze opmerkingen, heeft uw Commissie de eer U voor te stellen het ontwerp aan te nemen, dat ons door den Senaat wordt teruggezonden.

*De Verslaggever,*

H. CARTON de WIART.

*De Voorzitter,*

L. MUNDELEER.

(Amendements introduits après le dépôt du Rapport).

(Amendementen ingediend na het neerleggen van het Verslag).

SESSION 1939-1940.

I

ZITTINGENJAAR 1939-1940.

Projet, N° 134 (S.E. 1939).  
Rapport, N° 95.Séance du 6  
février 1940.Vergadering van  
6 Februari 1940.Ontwerp, Nr 134 (B.Z. 1939).  
Verslag, Nr 95.

PROJET DE LOI sur l'adoption.

WETSONTWERP op de aanneming van een kind.

AMENDEMENTS présentés par MM. HUART et Cs.

AMENDEMENTEN door de HH. HUART en Cn voor-  
gesteld.

## ARTICLE PREMIER.

## EERSTE ARTIKEL.

I.-Amendement à l'art. 344 du Code civil :

I.-Amendement op artikel 344 van het Burger-  
lijk Wetboek :DIRE : Pour pouvoir adopter, il faut être  
âgé de plus de 40 ans, .....ZEGGEN : Om te kunnen aannemen, moet men  
meer dan 40 jaar oud zijn, .....

II.-Amendement à l'art. 347 du Code civil :

II.-Amendement op artikel 347 van het Burger-  
lijk Wetboek :REDIGER COMME SUIT L'ALINEA 2 DE CET AR-  
TICLE :DE TWEDE ALINEA VAN DIT ARTIKEL DOEN  
LUIDEN ALS VOLGT :"Si l'adopté est un enfant naturel non re-  
connu, le nom de l'adoptant peut, par l'ac-  
te même de l'adoption et du consentement  
des parties, lui être conféré purement et  
simplement, sans être ajouté à son propre  
nom.""Is het aangenomen kind een niet erkend  
natuurlijk kind, dan kan het door de akte  
van aanneming zelf en met de toestemming van  
de partijen gewoonweg den naam van den aan-  
nemenden persoon bekomen, zonder dat die aan  
zijn eigen naam toegevoegd wordt."L. HUART.  
E. DE WINDE.  
A. KLUYSKENS.  
H. CARTON de WIART.

## JUSTIFICATION.

AMEND. I.- La limite de 35 ans est trop basse.  
Elle aurait pour effet la rencontre fréquente  
de l'enfant adoptif et d'un enfant légitime au  
même foyer. Le maintien de la tutelle officieu-  
se permettrait d'ailleurs aux personnes de plus  
de 30 ans de s'attacher un mineur avant de l'a-  
dopter.AMEND. II.- Ce texte reproduit celui qui fi-  
gurait dans le projet voté par la Chambre. Il  
remplacerait l'alinéa 2 voté par le Sénat, qui  
permet d'une manière absolue, et dans tous les  
cas, la substitution pure et simple du nom de  
l'adoptant à celui de l'adopté, ce qui suscite  
de sérieuses critiques en droit et en fait.

## RECHTVAARDIGING.

AMEND. I.- De beperking op 35 jaar is te laag  
gesteld. Dit zou voor gevolg hebben dat een  
aangenomen en een wettig kind zich vaak zullen  
samen bevinden aan denzelfden haard. Het be-  
houd van de dienstwillige voogdij zou, trou-  
wens, aan de personen van meer dan 30 jaar toe-  
laten zich aan den minderjarige te hechten,  
voor den aannemende.AMEND. II.- Deze tekst is de nauwkeurige weer-  
gaane van den tekst voorkomend in het ontwerp  
dat door de Kamer werd goedgekeurd. Hij zou in  
de plaats komen van de 2de alinea door den Se-  
naat aangenomen en waarbij, op een absolute  
wijze en in al de gevallen, de zuiver en een-  
voudige in de plaatsstelling voorziet van de  
naam van den aannemenden persoon met die van  
den aangenomene, hetgeen ernstige bezware in  
rechten en in feiten doet ontstaan.